

Ecologische beoordeling Klaverblad Noordoost, Heerenveen

Opdrachtgever	Gemeente Heerenveen
Referentie	Van Assen, J.G. 2019. Ecologische beoordeling Klaverblad Noordoost, Heerenveen. A&W-notitie 3269. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	3269klb
Status	Definitief
Datum	20 november 2019
Projectleider	M. Koopmans
Autorisatie	R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2

9269 TZ Feanwâlden

tel. 0511 – 474764

email: info@altwym.nl

website: www.altwym.nl

Foto's 1 & 2: Impressie van het plangebied (foto's A&W). Boven: het plangebied, kijkend in zuidelijke richting. Onder: Sluis met Krabbenscheer naast extensief beheerd perceel, kijkend in noordwestelijke richting

1. Inleiding

De gemeente Heerenveen is voornemens het gebied Klaverblad Noordoost in Heerenveen opnieuw in te richten. In mei 2019 is de eindschets voor de herinrichting van het plangebied vastgesteld (Gemeente Heerenveen 2019).

Onderzoek in de vorm van een ecologische quickscan is nodig om te bepalen hoe deze ingreep zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft o.a. de Wet natuurbescherming en de regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland (NNN; in Fryslân Ecologische Hoofdstructuur, EHS genoemd). De gemeente Heerenveen heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie. Aanvullend onderzoek naar het al dan niet voorkomen van beschermde soorten is uitgevoerd in 2019. De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen in deze notitie.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is in 2019 veldonderzoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

2. Situatieschets en plannen

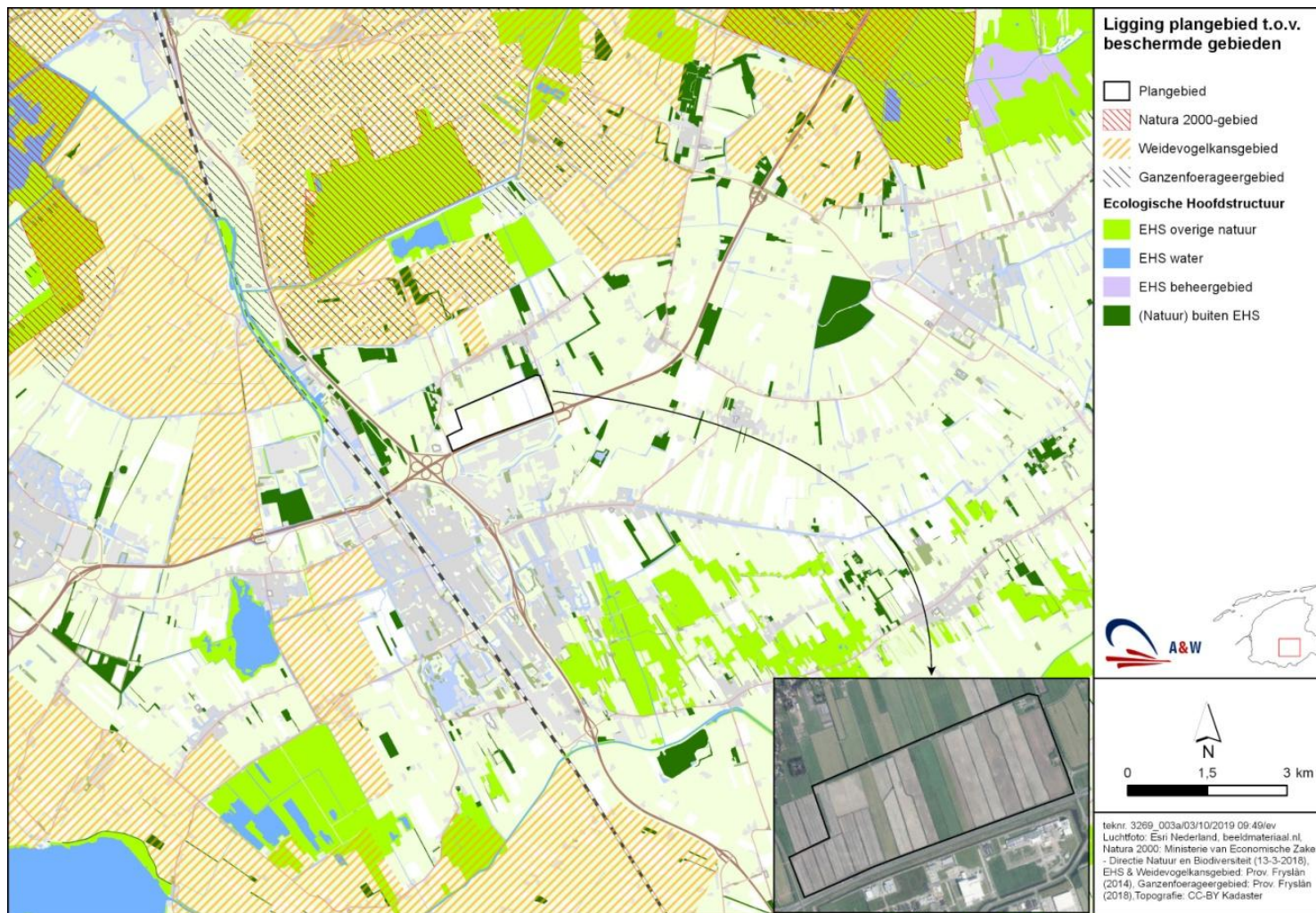
Het gebied Klaverblad Noordoost bevindt zich ten noordoosten van Heerenveen (figuur 1). Het plangebied (ongeveer 120 ha) wordt aan de zuidzijde begrensd door de rijksweg A7. Aan de noord- en westzijde is de Binnendijsche Hoofdvaart gelegen. Langs deze brede vaart is een groenstructuur aanwezig. Aan de oostzijde is het plangebied begrensd door de Pastoriesingel. Het plangebied bestaat uit een intensief- en extensief beheerd grasland en akkerland (maïs). Circa 40% van het plangebied is in gebruik voor maïsteelt. De oevers langs de watergangen zijn grotendeels flauw en begroeid met rietvegetatie en ruigtesoorten.

Plannen

Aan de oostzijde van het plangebied wordt een bedrijventerrein fases gerealiseerd (figuur 1). In het midden van het plangebied wordt een locatie gezocht voor een zonnepark. De resterende hectares van het plangebied worden ingezet voor een agrarisch gebruik. De plannen zijn nog in ontwerpfase en in het voorjaar van 2019 is een eindschets opgesteld. Er wordt globaal uitgegaan van de volgende verdeling van het plangebied: 50% agrarisch (ca. 55 ha), 25% bedrijven (ca. 25 ha), 25 % zonnepark (ca. 25 ha) en groen / water / infrastructuur (ca 15 ha).

Figuur 1. Eindschets voor Klaverblad Noordoost (bron: Gemeente Heerenveen).

Figuur 2. De ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming (Natura 2000) of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland (NNN)/ Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Daarnaast kunnen gebieden in de provincie Fryslân ook zijn aangewezen als Ganzenfoerageergebied of als Weidevogelkerngebied/ Weidevogelkansgebied (figuur 2).

3.1 Wet natuurbescherming (Natura 2000)

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied. De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn 'De Deelen', 'Sneekermeergebied' en 'Van Oordt's Mersken' gelegen op respectievelijk 3, 8 en 8 km afstand van het plangebied. Overige Natura 2000-gebieden liggen op grotere afstand en zijn niet relevant voor onderhavige beoordeling.

De Natura 2000-gebieden 'De Deelen', 'Sneekermeergebied' en 'Van Oordt's Mersken' zijn aangewezen voor een aantal broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten, waaronder enkele ganzensoorten en Smient. Natura 2000-gebied 'Van Oordt's Mersken' is daarnaast aangewezen voor een aantal habitattypen (vegetatietypen), waaronder "blauwgrasland" en "zwakgebufferde vennen". 'De Deelen' is ook aangewezen voor o.a. de Gestreepte waterroofkever. Hieronder wordt op een aantal soortgroepen nader ingegaan.

Ganzensoorten en Smient

De ganzensoorten en de Smient waarvoor Natura 2000-gebieden 'De Deelen', 'Sneekermeergebied' en 'Van Oordt's Mersken' zijn aanwezig, slapen in het Natura 2000-gebieden en foerageren in gebieden buiten de grenzen van dit gebied. Door de externe werking van de Wet natuurbescherming zijn bovengenoemde mobiele soorten ook beschermd buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied. In het plangebied liggen graslandpercelen. Deze graslandpercelen zijn vanwege de relatief korte afstand tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden goed bereikbaar als foerageergebied voor ganzen en Smient. In het plangebied zijn foeragerende groepen ganzen waargenomen (NDFP). Het gaat daarbij voornamelijk om tientallen tot enkele honderden Kolganzen.

Door de huidige inrichting van het tussengelegen gebied, het (huidige) areaal maïsland en de (menselijke) verstoring is het plangebied echter niet optimaal als foerageergebied voor ganzensoorten en Smient. Door de herinrichting van het plangebied zal het beschikbare areaal foerageergebied verder afnemen. Voor de ganzen en Smient is in de directe omgeving van 'De Deelen' voldoende alternatief biotoop aanwezig. Bovendien blijft de agrarische functie in de westelijke helft van het plangebied in stand. De extra verstoring die wordt veroorzaakt door de bouw en het gebruik van het bedrijventerrein en zonnepark is daarom verwaarloosbaar klein. Om bovenstaande redenen worden er geen negatieve effecten verwacht op de aangewezen ganzensoorten en Smient. Er is daarom geen knelpunt met de Wnb ten aanzien van Natura 2000-gebiedsbescherming

Overige soorten

De overige soorten en habitattypen, waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, zijn gebonden aan de biotopen in het Natura 2000-gebied en bevinden zich binnen de begrenzing van dit gebied. Om die reden is er geen ecologische relatie tussen deze soorten en de Natura 2000-gebieden. Daarom is er geen knelpunt met de Wnb.

Aan de oostkant van het plangebied is een Gestreepte waterroofkever gevangen. Gezien de afstand tussen het plangebied en de Deelen is er geen ecologische relatie tussen deze soort en de Natura 2000-gebieden. Daarom is er geen knelpunt met de Wnb.

Programmatische Aanpak Stikstof

Het is mogelijk dat door uitvoering van de plannen een toename in stikstofdepositie veroorzaakt wordt. Stikstofdepositie kan schadelijk zijn voor Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen ter bescherming van stikstofgevoelige habitattypen. Om de toename in stikstofdepositie te beperken, werd tot voor kort gewerkt volgens het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over het PAS, waaruit blijkt dat de regeling in de huidige vorm niet voldoet. Hoe op dit moment moet worden omgegaan met projecten waarbij een toename in stikstofdepositie optreedt, is daardoor onduidelijk op het moment van opstellen van deze rapportage.

Het project kent een relatief grote omvang. Daardoor is mogelijk een toename in stikstofdepositie te verwachten. De afstand tussen het plangebied en de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige habitattypen is echter circa 8 kilometer. Om die reden is onze inschatting dat het effect van de uitvoering van de plannen op de stikstofdepositie klein zal zijn. Geadviseerd wordt echter om een Aerius-berekening uit te voeren en in overleg te treden met het bevoegd gezag (Provincie Fryslân).

3.2 Natuurnetwerk Nederland/ Ecologische Hoofdstructuur en Natuur buiten de EHS

In 2013 is het begrip Natuur Netwerk Nederland (NNN) geïntroduceerd door het Rijk. Het betreft de nieuwe naamgeving voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Omdat de provincie Fryslân de term EHS gebruikt, gebruiken wij in onderhavige rapportage ook deze term. Het plangebied maakt geen deel uit van de (Provinciale) Ecologische Hoofdstructuur (PEHS).

Op een afstand van circa 2 km ten noorden van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde perceel dat door de provincie is aangewezen als EHS-gebied. Gezien de relatief grote afstand van het plangebied, zijn er geen directe effecten te verwachten op de EHS. Om die reden is er geen knelpunt met de regelgeving ten aanzien van de EHS.

Het plangebied grenst aan een gebied dat de status 'Natuur buiten EHS' heeft. Het betreft een bosgebied aan de noordoostkant van het plangebied. Er kan niet worden uitgesloten dat in het plangebied beschermde natuurwaarden aanwezig zijn, die door uitvoering van de plannen worden aangetast. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat er een vliegroute van vleermuizen langs het bosgebied loopt en dat zich verblijfplaatsen van vleermuizen in het bosgebied bevinden. Door lichtuitstraling van werkzaamheden gedurende de nacht of van het bedrijventerrein in de nieuwe situatie worden deze mogelijk verstoord. Ook dient rekening gehouden te worden met broedende vogels in het gebied (zie §4.6). Met name vogels langs de bosrand aan de zuidkant zouden door werkzaamheden kunnen worden verstoord.

Het beschermingsregime dat rust op 'Natuur buiten EHS' is planologisch van aard. Over een mogelijke verstoring van natuurwaarden in het gebied door uitvoering van de plannen, dient overleg met de gemeente Heerenveen plaats te vinden.

3.3 Overige vormen van gebiedsbescherming

Ganzenrust- en foerageergebied en Weidevogelkans/ Weidevogelkerngebieden

Uit kaartgegevens van de Provincie Fryslân blijkt dat het plangebied geen onderdeel is van Ganzenrustgebied of Weidevogelkansgebied/Weidevogelkerngebied (figuur 1). De dichtstbijzijnde Ganzenfoerageergebieden bevinden zich op circa 1,6 kilometer ten noorden van het plangebied. Gezien de grote afstand tot Ganzenfoerageergebied en de ligging van het plangebied, zijn er door uitvoering van de plannen geen negatieve effecten te verwachten op het Ganzenfoerageergebied.

Op circa 700 meter ten noorden van het plangebied is Weidevogelkansgebied gelegen. Gezien het feit dat het Weidevogelkansgebied aan de andere kant van het dorp Luinjeberd gelegen is, is op dit weidevogelkansgebied geen extra verstoring te verwachten door uitvoering van de plannen.

Conclusie gebiedsbescherming

De beoogde plannen hebben geen effect op de aangewezen natuurwaarden van de Natura 2000-gebieden 'De Deelen', 'Sneekermeergebied' en 'Van Oordt's Mersken'. Er daarom geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van Natura 2000-gebieden. Hoe op dit moment moet worden omgegaan met projecten waarbij een toename in stikstofdepositie optreedt, is onduidelijk op het moment van opstellen van deze rapportage. Wij adviseren om een Aerius-berekening te laten uitvoeren en daarna in overleg te treden met het bevoegd gezag (Provincie Fryslân).

Er worden geen knelpunten met de ecologische wet- en regelgeving voorzien ten aanzien van EHS en andere vormen van gebiedsbescherming.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Fryslân hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

Gezien de ligging van het plangebied aan noordoostkant van Heerenveen, de nabijheid van bestaande bebouwing en de aanwezigheid van voedselrijke graspercelen binnen het plangebied, zijn er beperkte mogelijkheden voor soorten die beschermd zijn volgens de Wnb. Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Algemeen

Het plangebied bestaat uit intensief- en extensief beheerd grasland en akkerland, met daaromheen sloten. Onder dergelijke omstandigheden zijn er beperkte mogelijkheden voor natuurwaarden aanwezig. Het is onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door de uitvoering van het beoogde project:

- Planten

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor deze soorten aanwezig.
- Uitstralende effecten van de ingreep reiken niet dermate ver buiten de begrenzing van de locatie dat daardoor (mogelijke) leefgebied van deze soorten wordt beïnvloed.

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt om deze redenen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van bovengenoemde soortgroepen.

4.2 Ongewervelden

Binnen het plangebied zijn er mogelijkheden voor volgens artikel 3.5 beschermde ongewervelde diersoorten, de Groene glazenmaker en de Gestreepte waterroofkever.

Groene glazenmaker

De soort is voor zijn voortplanting primair afhankelijk van Krabbenscheervegetaties (*Stratiotes aloides*). Zodoende overlapt het verspreidingspatroon van de Groene glazenmaker met die van Krabbenscheer. Deze specifieke relatie met krabbenscheervegetaties maakt het een zeer kwetsbare soort.

Tijdens veldonderzoek is de aanwezigheid van de Groene glazenmaker en krabbenscheervegetatie in kaart gebracht. Beide soorten zijn uitsluitend in de westelijke helft van het plangebied vastgesteld (figuur 3). In geval van de Groene glazenmaker betreft het waarnemingen van ei-afzettende vrouwtjes, dit betekent dat er in het westelijke deel van het plangebied geschikt leef- en voortplantingsgebied aanwezig is. Indien leefgebied van de Groene glazenmaker wordt aangetast, zal hierdoor een knelpunt met de Wet natuurbescherming ontstaan. In dat geval dient voorafgaand aan de uitvoering van de plannen een ontheffing te worden verkregen bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân). Een knelpunt met de Wet natuurbescherming kan worden voorkomen door te voorkomen dat er werkzaamheden worden uitgevoerd aan de watergangen waarin Groene glazenmaker voorkomt. Als de nadere uitwerking van de plannen bekend is en volgens de plannen watergangen worden aangetast, dient door een ecoloog te worden bepaald of de uitvoering van de plannen een knelpunt met de Wet natuurbescherming veroorzaakt ten aanzien van Groene glazenmaker.

Figuur 3: Vastgestelde locaties van Krabbenscheer en Groene glazenmaker binnen het plangebied

Gestreepte waterroofkever

Deze zeldzame kever komt voor in laagveengebieden met een goede waterkwaliteit. Het plangebied ligt binnen het potentiële verspreidingsgebied van de soort. De dichtstbijzijnde waarnemingen zijn gedaan ten noorden van Luinjeberd, op circa 1,6 km afstand van het plangebied (NDFF, Koese *et al* 2018). Het plangebied en de watergangen met aangetoonde aanwezigheid (2005 en 2014) zijn verbonden door het tussenliggende slotenstelsel. De waterplanten Krabbenscheer en Glanzig fonteinkruid gelden als indicatieve soorten voor de aanwezigheid van de Gestreepte waterroofkever. Het veldonderzoek heeft uitgewezen dat beide indicatieve waterplanten aanwezig zijn in het plangebied, in de Binnendijksche Hoofdvaart.

Tijdens het aanvullend onderzoek op 22 oktober 2019 is de Gestreepte waterroofkever aangetroffen aan de oostkant van de Binnendijksche Hoofdvaart. Deze vaart fungeert als leefgebied voor deze soort. De sloten in het plangebied zijn niet geschikt voor de Gestreepte waterroofkever.

Indien leefgebied van de Gestreepte waterroofkever wordt aangetast, zal hierdoor een knelpunt met de Wet natuurbescherming ontstaan. In dat geval dient voorafgaand aan de uitvoering van de plannen een ontheffing te worden verkregen bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân). Een knelpunt met de Wet natuurbescherming kan worden voorkomen door te voorkomen dat er werkzaamheden worden uitgevoerd aan de watergangen. Als de nadere uitwerking van de plannen bekend is en volgens de plannen watergangen worden aangetast, dient door een ecooloog te worden bepaald of de uitvoering van de plannen een knelpunt met de Wet natuurbescherming veroorzaakt ten aanzien van Gestreepte waterroofkever.

4.3 Vissen

Het plangebied ligt binnen het verspreidingsgebied van de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Grote modderkruiper (NDFF, Van Delft *et al* 2017). De sloten van het plangebied zijn in principe ook geschikt voor deze soort. Om de aan- of afwezigheid van de Grote modderkruiper in het plangebied aan te tonen is 18 juni 2019 een visinventarisatie uitgevoerd op de meest geschikte locaties voor deze soort.

Binnen het plangebied zijn, verspreid over het plangebied, zes trajecten bevist (figuur 4). Hierbij zijn 10 soorten en een hybride gevangen (tabel 1). De Grote modderkruiper is niet aangetroffen in het plangebied.

Tabel 1 Soorten en aantallen vis gevangen tijdens de visbemonstering in het plangebied

Traject	T1	T2	T3	T4	T5	T6
Baars	51	6	0	1	8	25
Blankvoorn	44	57	0	0	49	90
Kleine modderkruiper	8	0	0	0	2	1
Kolblei	1	0	0	0	1	11
Riviergrondel	0	0	0	0	1	13
Ruisvoorn	0	0	0	0	1	0
Snoek	0	1	1	0	3	0
Tiendornige stekelbaars	0	2	5	0	0	0
Vetje	0	0	0	0	0	4
Zeelt	15	15	0	0	1	0
Hybride Kolblei x Blankvoorn	0	0	0	0	0	3

Figuur 4 Ligging trajecten visbemonstering binnen het plangebied

De Grote modderkruiper is niet aangetroffen in de watergangen van het plangebied. Derhalve is er geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soort. In de omgeving van het plangebied komen geen andere beschermde vissoorten voor. Deze worden binnen het plangebied dan ook niet verwacht. De aangetroffen soorten genieten geen bescherming anders dan de zorgplicht. Ten aanzien van vissen kan aan de zorgplicht worden voldaan door vissen de gelegenheid te geven om weg te zwemmen van de werkzaamheden, door te werken richting een open einde.

4.4 Amfibieën

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

Poelkikker

Het plangebied ligt aan de rand van het verspreidingsgebied van de Poelkikker (NDFF, van Delft *et al.* 2019). Aanvullend onderzoek is conform het Kennisdocument Poelkikker (BIJ12 2017) uitgevoerd op 29 mei, 20 juni 2019 en 2 augustus 2019. Tijdens dit veldonderzoek is de Poelkikker niet aangetroffen. Ook zijn er geen recente waarnemingen in de omgeving (< 3km) bekend. Daarmee is vastgesteld dat de Poelkikker niet in het plangebied aanwezig is en zal door uitvoering van de plannen geen knelpunt met de Wnb ontstaan ten aanzien van Poelkikker.

Voor de overige amfibieënsoorten van artikel 3.5 ontbreekt geschikt biotoop binnen het plangebied. Om bovenstaande redenen is er geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de door artikel 3.5 Wnb beschermde soorten.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb (vrijgesteld)

In het plangebied zijn de artikel 3.10 Wnb soorten Bruine kikker, Meerkikker, Bastaardkikker, Gewone pad en Kleine watersalamander aangetroffen. Voor de betreffende soorten geldt dat Provinciale Staten van Fryslân een vrijstelling heeft verleend voor het overtreden de verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om deze redenen veroorzaken eventuele toekomstige ingrepen in het plangebied naar verwachting geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vrijgesteld amfibieënsoorten van artikel 3.10 Wnb. Ten aanzien van alle amfibieënsoorten is het noodzakelijk om de Zorgplicht in acht te nemen.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb (niet-vrijgesteld)

Niet-vrijgestelde amfibieënsoorten van artikel 3.10 zijn niet binnen het plangebied vastgesteld en worden hier ook niet verwacht. Om die reden is er binnen het bestemmingsplangebied geen knelpunt met de Wet natuurbescherming.

Conclusie amfibieën

De uitvoering van de plannen zal geen knelpunt veroorzaken met de Wet natuurbescherming te aanzien van amfibieënsoorten.

4.5 Reptielen

In de omgeving van het plangebied komt de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Ringslang voor. De dichtstbijzijnde waarnemingen zijn circa 2.5 km ten zuiden van het plangebied, ter hoogte van Skoatterwâld en De Knipe. Hoewel zwerfende exemplaren niet uitgesloten zijn, is er binnen het plangebied geen geschikt biotoop voor deze soort aanwezig. Broedplaatsen worden binnen het plangebied niet verwacht omdat broeihopen, zoals composthopen, afwezig zijn. Om die reden wordt de Ringslang hier niet verwacht en is er geen knelpunt met de Wnb te verwachten ten aanzien van deze soort.

Het bestemmingsplangebied ligt buiten het verspreidingsgebied en is ongeschikt als biotoop voor overige reptielensoorten. Door uitvoering van de plannen ontstaat daarom geen knelpunt met de Wnb ten aanzien van overige reptielensoorten.

4.6 Vogels

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1 Wnb. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Aantasting van nesten is niet toegestaan.

In het plangebied is opgaande begroeiing aanwezig welke geschikt kan zijn voor boomnestelende soorten zoals bijvoorbeeld Merel en Koolmees. Ook zijn er sloten en grasland aanwezig. Langs de oevers van de sloten kunnen bijvoorbeeld watervogels zoals Meerkoet en Wilde eend tot broeden komen. Tevens zijn er broedmogelijkheden voor grondbroedende weidevogels zoals de Kievit of Grutto. In het plangebied zijn de broedvogels geïnventariseerd (zie hieronder).

Veldwerk

In het voorjaar van 2019 is een broedvogelkartering uitgevoerd in en rondom het plangebied, waarbij volgens de standaard BMP methodiek (broedvogelmonitoringsprotocol) van SOVON is gewerkt. Deze bestaat uit vijf rondes tijdens het broedseizoen in (de omgeving van) het plangebied. Daarbij zijn ook de jaarrond beschermde nesten meegenomen. De datums van de veldrondes staan vermeld in tabel 2. De veldbezoeken zijn uitgevoerd onder de daarvoor geschikte weersomstandigheden.

Tabel Four! Geen tekst met opgegeven opmaakprofiel in document. :Overzicht veldrondes broedvogels.

Datum	Veldwerk
5-4-2019	1e ronde BMP
19-4-2019	2e ronde BMP
1-5-2019	3e ronde BMP
19-5-2019	4e ronde BMP
4-6-2019	5e ronde BMP

Resultaten

Tijdens de broedvogelkartering zijn in totaal 25 soorten broedvogels waargenomen. Het merendeel van de waargenomen soorten bestaat uit zangvogels (14 soorten); daarnaast zijn verschillende soorten roofvogels en andere soortgroepen waargenomen. In het plangebied is sprake van twee clusters aan weidevogels, aan de oost-en westkant van het gebied. In het centrale deel is de aanwezigheid van deze soortgroep beperkt. De hoogste dichtheden aan Kievit en Scholekster zijn vastgesteld aan de westkant. De vastgestelde territoria zijn per soort en soortgroep weergegeven in tabel 3.

Tabel 3: In het plangebied vastgestelde broedvogelterritoria.

Soort	Aantal territoria binnen het plangebied	Soort	Aantal territoria binnen het plangebied
Knobbelzwaan	1	Heggenmus	1
Krakeend	4	Roodborst	1
Wilde eend	10	Merel	1
Kuifeend	2	Bosrietzanger	4
Buizerd	1	Grasmus	8
Meerkoet	11	Tuinfluit	1
Scholekster	8	Zwartkop	3
Kievit	16	Tijftjaf	1
Tureluur	1	Zwarte kraai	1
Graspieper	6	Vink	2
Gele kwikstaart	16	Putter	2
Witte kwikstaart	1	Kneu	2
Winterkoning	1		

Bij uitvoering van de werkzaamheden, dient rekening gehouden te worden met broedvogels. Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden aangetast. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden aangetast,

dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen bij de Wet natuurbescherming.

Binnen het plangebied zijn nestplaatsen van Buizerd en Zwarte kraai aangetroffen. Beide soorten zijn opgenomen in de lijst van vogels met jaarrond beschermde nesten. De nestplaats van de Zwarte kraai valt binnen categorie 5, jaarrond beschermde nesten als er sprake is van ecologisch zwaarwegende redenen. Omdat slechts één nestplaats werd waargenomen en door de ligging binnen een kleinschalig landschap in combinatie met voldoende nestgelegenheid in de omgeving is er geen sprake van ecologisch zwaarwegende redenen tot behoud van deze nestplaats.

Het nest van de Buizerd bevindt zich in de bossage waar volgens de plannen een zonnepark wordt gerealiseerd. Er is daarom sprake van een knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen wanneer deze bossage verwijderd wordt. Bovendien mag de nestplaats niet worden verstoord in de periode dat de Buizerd gebruik maakt van zijn nestplaats (grofweg van februari tot en met augustus). Dit betekent dat binnen een straal van 75 meter rond de nestplaats geen werkzaamheden mogen worden uitgevoerd in die periode. Indien het uitvoeren van werkzaamheden binnen 75 meter vanaf het nest in die periode niet kan worden voorkomen, dient voor uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing te worden aangevraagd.

In de bossage ten noordoosten van het plangebied is een nest van een Sperwer aangetroffen. De Sperwer valt onder categorie 4 en is dusdanig kwetsbaar dat het functioneel leefgebied niet in het geding mag komen. De realisatie van de plannen in het plangebied heeft geen effect op het functioneel leefgebied van de Sperwer, omdat er voldoende bosschages aanwezig blijven waarin de soort kan foerageren. Er is daarom geen sprake van een knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen van de Sperwer.

Indien het Buizerdnest wordt aangetast of verstoord, ontstaat daardoor een conflict met de Wet natuurbescherming en is het noodzakelijk om een ontheffing te verkrijgen bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân). Wanneer de bosschage en het Buizerdnest niet worden aangetast en er geen werkzaamheden worden uitgevoerd binnen een straal van 75 meter rondom het nest in de periode waarin de Buizerd het nest gebruikt, zal door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan.

Conclusie vogels

Broedvogels algemeen

Door de realisatie van het bedrijventerrein en het zonnepark ontstaat mogelijk een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vogels indien door de werkzaamheden broedende vogels en hun nesten verstoord worden. Door de werkzaamheden uit te voeren volgende de in deze paragraaf genoemde voorwaarden, kan een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedende vogels voorkomen worden.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Door uitvoering van de plannen ontstaat er mogelijk een knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen. Indien het Buizerdnest wordt aangetast of verstoord, ontstaat daardoor een conflict met de Wet natuurbescherming en is het noodzakelijk om een ontheffing te verkrijgen bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân). Wanneer de bosschage en het Buizerdnest niet worden aangetast en er geen werkzaamheden worden uitgevoerd binnen een straal van 75 meter rondom het nest in de periode waarin de Buizerd het nest gebruikt, zal door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan.

4.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze reden worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in § 4.8 behandeld. Het onderzoek naar de vleermuizen in het plangebied is uitgevoerd conform het 'Vleermuisprotocol 2017' (NGB 2017, Zoogdierverseniging 2019).

In de omgeving van Heerenveen komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis, Franjestaart en Baardvleermuis (Melis 2012, NDFF). Een aantal van deze soorten is vooral gebonden aan het bosgebied Oranjewoud, zoals Franjestaart en Baardvleermuis. Een deel van de voorgenoemde vleermuissoorten maakt mogelijk gebruik van het plangebied. Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes.

In de zomer en het najaar van 2019 is een inventarisatie uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017. Hierbij zijn vier bezoeken uitgevoerd; op 29 mei (avond), 2 juli (ochtend), 9 september (avond) en 30 september 2019. Hieronder worden de resultaten besproken.

Tijdens het onderzoek zijn vier soorten aangetroffen, het gaat om de Rosse vleermuis, Laatvlieger, Ruige en Gewone dwergvleermuis. De meeste waarnemingen betreffen de Gewone dwergvleermuis, de andere soorten zijn enkele keren waargenomen.

Verblijfplaatsen

Binnen het plangebied zijn enkele gebouwen, die kunnen fungeren als verblijfplaats en is opgaande begroeiing aanwezig. Uit het onderzoek is gebleken dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied aanwezig zijn. Om die reden zal door uitvoering van de plannen geen knelpunt met de Wnb ontstaan ten aanzien van vleermuisverblijfplaatsen.

Vliegroutes en foerageergebied

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied maken vleermuizen om zich te oriënteren meestal gebruik van vaste vliegroutes langs lijnvormige structuren, zoals lanen, boomsingels, (oevers van) sloten en straatpatronen. Er zijn geen vliegroutes aangetroffen in het plangebied. Verder blijven de huidige lijnvormige elementen gehandhaafd.

Foeragerende Gewone en Ruige dwergvleermuizen, Rosse vleermuis en Laatvlieger zijn voornamelijk waargenomen boven de Binnendijksche Hoofdvaart van het plangebied en aan de oostkant ter hoogte van de bosschages hier. In het open gebied is een enkele maal een Gewone dwergvleermuis aangetroffen. Dit deel betreft een marginaal foerageergebied. Van de aanwezige sloten in dit deel van het plangebied zal naar schatting de helft verdwijnen. Het gaat daarbij om de sloten in de oostelijke helft van het plangebied. Van deze sloten wordt slechts beperkt gebruik

gemaakt als foerageergebied. Bovendien is er in de omgeving van het plangebied voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Daarmee kan geconcludeerd worden dat de functionaliteit van de in de omgeving aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen, ten aanzien van foerageergebied blijft gewaarborgd. Wel is aan te bevelen om de lichtuitstraling richting de Binnendijksche Hoofdvaart en aangrenzende bosjes te beperken.

Conclusie vleermuizen

Om bovenstaande redenen veroorzaken de plannen geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ten aanzien van verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van vleermuizen, mits lichtuitstraling richting bomen en watergangen zowel tijdens de werkzaamheden als in de toekomstige situatie wordt voorkomen.

4.8 Overige zoogdiersoorten

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen)

Van de zoogdiersoorten die worden beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen), komt alleen de Otter voor in de omgeving van Heerenveen (Broekhuizen *et al.* 2016, Melis 2012, NDFF). Langs de Binnendijksche vaart zijn uitwerpsel zg Ottersprijntjes aangetroffen. De bredere watergangen in het plangebied met een rijke oevervegetatie zijn geschikt foerageerbiotoop voor de Otter. Door de openheid van het gebied en het ontbreken van voldoende struweel wordt een verblijfplaats van de Otter niet verwacht. Gezien de grote actieradius van Otters, is de kans dat door de werkzaamheden Otters worden verstoord verwaarloosbaar klein. In de omgeving is bovendien voldoende alternatief leefgebied aanwezig waarnaar de Otters kunnen uitwijken. De uitvoering van de plannen zal daarom geen knelpunt met de Wet natuurbescherming veroorzaken ten aanzien van de Otter.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (vrijgesteld)

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal meer of minder algemeen voorkomende zoogdiersoorten voorkomt die zijn beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft soorten zoals Aardmuis, Bosmuis, Egel, Mol, Haas en Konijn (Broekhuizen *et al.* 2016, Melis 2012, NDFF). Het plangebied zou in principe geschikt zijn voor deze soorten. Provinciale Staten van Fryslân heeft vrijstelling van de Wnb verleend voor deze soorten bij projecten in het kader van ruimtelijk ontwikkeling. Wel geldt ten aanzien van alle soorten de zorgplicht. Hieraan kan worden voldaan door dieren de gelegenheid te geven om weg te vluchten van de werkzaamheden.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (niet vrijgesteld)

Van de niet-vrijgestelde zoogdiersoorten komt in de directe omgeving van het bestemmingsplangebied alleen de Waterspitsmuis voor (Broekhuizen *et al.* 2016, Melis 2012, NDFF). Deze soort wordt hieronder besproken.

Waterspitsmuis

In de omgeving van het plangebied komt de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Waterspitsmuis voor (Broekhuizen *et al.* 2016, Melis 2012, NDFF). De oevers van de sloten in het plangebied hebben veelal een open, lage vegetatie. Bovendien hebben de watergangen veelal een steil talud. Daardoor zijn de watergangen niet geschikt voor de Waterspitsmuis. Om die reden zal door uitvoering van de plannen geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van de Waterspitsmuis.

Conclusie 'Overige zoogdiersoorten'

Om bovenstaande redenen is door uitvoering van de plannen geen knelpunt met de Wet natuurbescherming te verwachten ten aanzien van overige zoogdieren (exclusief vleermuizen). Wel geldt dat ten aanzien van alle zoogdiersoorten de zorgplicht in acht dient te worden genomen.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming, EHS en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

Gebiedsbescherming

Wet natuurbescherming: Natura 2000

Er bestaat geen relevante ecologische relatie tussen het plangebied en de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden 'De Deelen', 'Sneekermeergebied' en 'Van Oordt's Mersken'. Er is daarom geen knelpunt met de Wet natuurbescherming te verwachten ten aanzien van Natura 2000-gebieden.

Programmatische Aanpak Stikstof

Hoe op dit moment moet worden omgegaan met projecten waarbij een toename in stikstofdepositie optreedt, is onduidelijk op het moment van opstellen van deze rapportage. Wij adviseren om een Aeries-berekening te laten uitvoeren en daarna in overleg te treden met het bevoegd gezag (Provincie Fryslân).

Overige gebiedsbescherming

Het plangebied grenst aan een gebied dat de status 'Natuur buiten EHS' heeft. Het beschermingsregime dat rust op 'Natuur buiten EHS' is planologisch van aard. Over een mogelijke verstoring van natuurwaarden in het gebied door uitvoering van de plannen, dient overleg met de gemeente Heerenveen plaats te vinden.

Het plangebied ligt niet in of nabij overige beschermde gebieden. Door uitvoering van de plannen zal daarom geen conflict ontstaan met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming in Fryslân (regelgeving betreffende EHS, Ganzenfoerageergebied of Weidevogelkerngebied/Weidevogelkansgebied).

Soortbescherming

Ongewervelden

Indien watergangen waarin de Groene glazenmaker en/of de Gestreepte waterroofkever voorkomen worden aangetast door uitvoering van de werkzaamheden, ontstaat daardoor een conflict met de Wet natuurbescherming. In dat geval dient voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing te zijn verkregen bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân).

Als de nadere uitwerking van de plannen bekend is en volgens de plannen watergangen worden aangetast, dient door een ecooloog te worden bepaald of de uitvoering van de plannen een knelpunt met de Wet natuurbescherming veroorzaakt ten aanzien van Groene glazenmaker en Gestreepte waterroofkever.

Broedvogels

Door uitvoering van de plannen ontstaat mogelijk een conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de jaarrond beschermde nestplaats van een Buizerd. Dit is het geval indien de boom met de nestplaats gekapt wordt en indien het nest wordt verstoord door werkzaamheden binnen een straal van 75 meter vanaf de nestplaats in de periode waarin de Buizerd gebruik maakt van het nest (grootweg van februari tot en met augustus). Indien het aantasten of verstoren van de nestplaats van Buizerd niet kan worden voorkomen, dient voor aanvang van de werkzaamheden een ontheffing van de Wet natuurbescherming te zijn verkregen bij het bevoegd gezag (Provincie Fryslân).

Ten aanzien van overige broedvogels geldt dat een knelpunt met de Wet natuurbescherming kan worden voorkomen door te voldoen aan de voorwaarden beschreven in §4.6.

Vleermuizen

Door uitvoering van de plannen zal geen knelpunt met de Wet natuurbescherming ontstaan ten aanzien van vleermuizen.

Zorgplicht

Ten aanzien van vissen, amfibieën en zoogdiersoorten dient de zorgplicht in acht te worden genomen. Dit kan door dieren de mogelijkheid te geven zich weg te bewegen van de werkzaamheden. Bij werkzaamheden aan watergangen dient te worden gewerkt in de richting van een open einde.

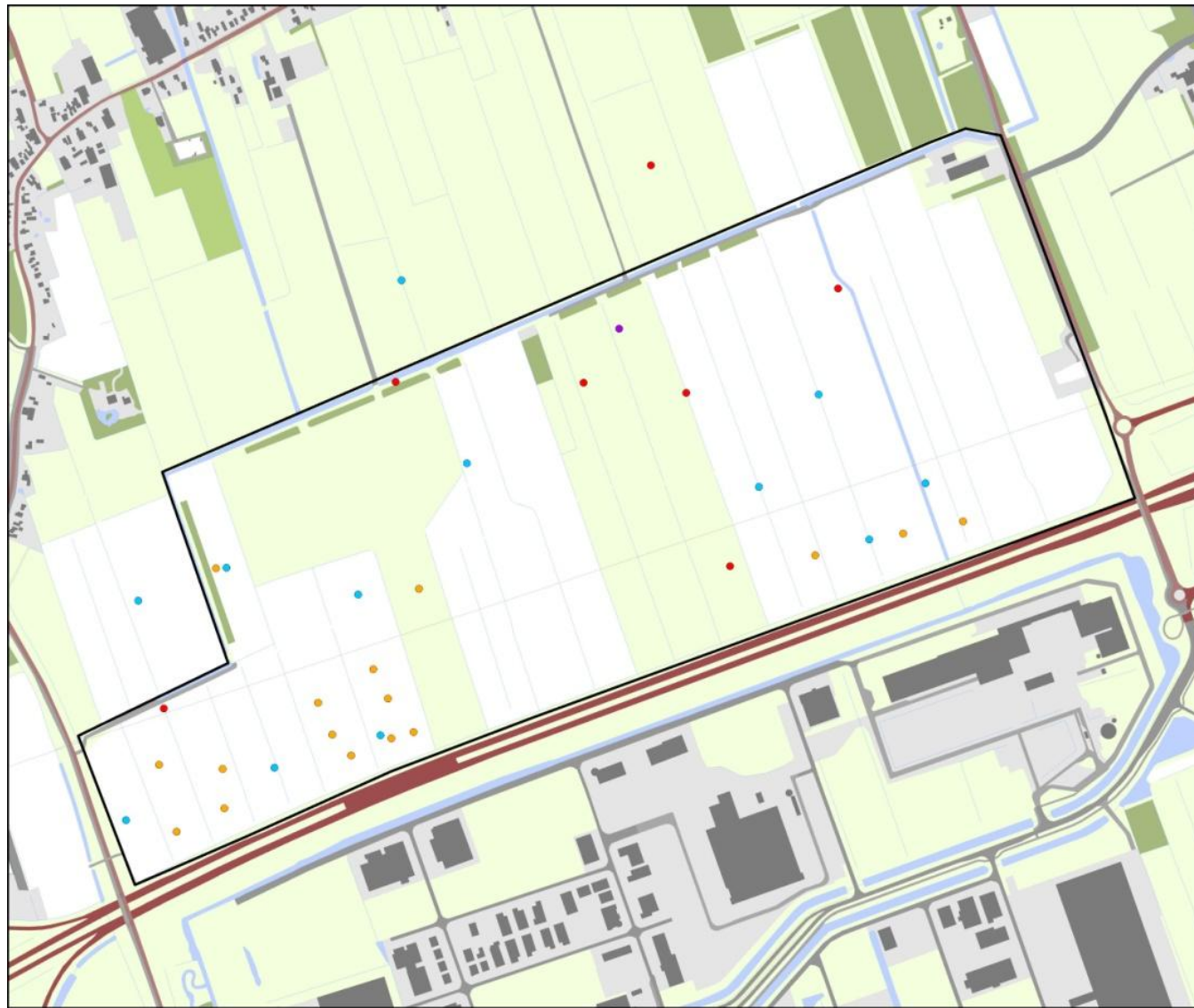
Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- van Delft, J., Kranenbarg, A. de Bruin & P. Frigge 2019. Waarnemingenoverzicht 2017-2018. Bijlage RAVON 73, jaargang 21 (2).
- Koese, B., E.P. de Boer, J.G.M. Cuppen, J. Schut & J. Tienstra 2008. De Gestreepte waterroofkever in Zuidoost-Friesland: inhaalslag 2008. – EIS-Nederland, Leiden.
- Melis, J. 2012. Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Januari 2012. Zoogdieratlas.nl Friesland
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging (2017) Vleermuisprotocol 2017, maart 2017

Websites

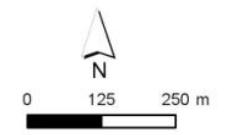
- NDFF
- Sovon
- NGB (Netwerk Groene bureaus)
- Zoogdierverseniging

Bijlage 1 Resultaten broedvogelinventarisatie

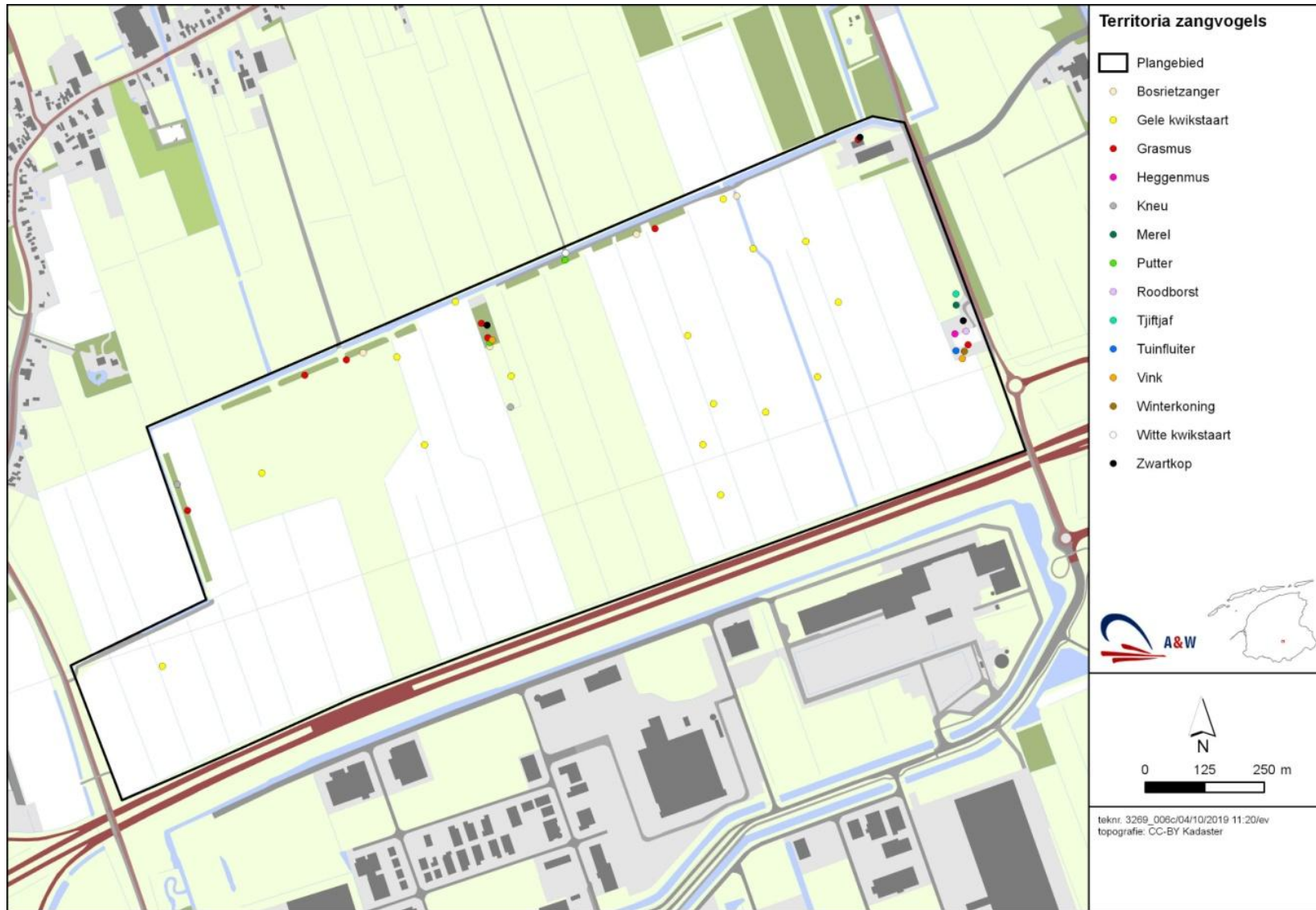
Territoria weidevogels

- Plangebied
- Graspieper
- Kievit
- Scholekster
- Tureluur

teknr. 3269_006a/04/10/2019 10:53/ev
topografie: CC-BY Kadaster

Nestlocaties van Buizerd en Zwarte kraai binnen het plangebied